NORAKSTS
Lieta Nr.A42759908
143/AA43-0331-11/17

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2011.gada 25.martā

Administratīvā apgabaltiesa šādā sastāvā:
tiesas sēdes priekšsēdētāja I.Amona,
tiesneši S.Liniņa un V.Poķis,

piedaloties pieteicējas AS „Air Baltic Corporation" pārstāvim *U.K.* un atbildētājas Latvijas Republikas pusē pieaicinātās iestādes Valsts robežsardzes pārstāvei *S.R.*,

atklātā tiesas sēdē izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta pēc AS „Air Baltic Corporation" pieteikuma par Valsts robežsardzes priekšnieka pienākumu izpildītāja 2008.gada 14.oktobra lēmuma Nr.190 atcelšanu, sakarā ar Valsts robežsardzes apelācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2010.gada 25.februāra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] 2008.gada 30.jūlijā Valsts robežsardzes Rīgas pārvaldes lidostas „Rīga" robežkontroles punkta vecākais inspektors AS „Air Baltic Corporation" sastādīja administratīvā pārkāpuma protokolu Nr.AA021193 (turpmāk – Protokols) par to, ka AS „Air Baltic Corporation" 2008.gada 30.jūlijā plkst.23.30 ar reisu BT-423 Maskava – Rīga atveda Indijas pilsoni *A.Y.* bez derīgas vīzas. Tādējādi ir pārkāpta Imigrācijas likuma 21.panta pirmā daļa. Par šādu administratīvo pārkāpumu atbildība paredzēta Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa (turpmāk – LAPK) $114.^{2}$pantā.

Ar Valsts robežsardzes Rīgas pārvaldes priekšnieka v.i. 2008.gada 6.augusta lēmumu Nr.829-900-AA021193 (turpmāk – Sākotnējais lēmums) AS „Air Baltic Corporation" sodīta par LAPK $114.^{2}$pantā paredzētā pārkāpuma izdarīšanu ar Ls 2000 naudas sodu.

AS „Air Baltic Corporation" Sākotnējo lēmumu apstrīdēja, un ar Valsts robežsardzes priekšnieka pienākumu izpildītāja 2008.gada 14.oktobra lēmumu Nr.190 (turpmāk – Lēmums) Sākotnējais lēmums atstāts negrozīts. Lēmumā norādīts, ka ieceļojošā persona *A.Y.* mēģināja šķērsot Latvijas valsts robežu lidostas „Rīga" robežkontroles punktā un robežpārbaudes laikā uzrādīja Indijas pilsoņa pasi Nr.*/pases numurs/* (derīga no 2008.gada 4.jūnija līdz 2018.gada 3.jūnijam) bez derīgas vīzas ieceļošanai Latvijā. Papildus *A.Y.* uzrādīja anulēto,

spriežot pēc anulēšanas spiedoga nospieduma uz pases līnijām, Indijas pilsoņa pasi Nr.*/pases numurs/* ar Šengenas vīzu Nr.D33943116 ar derīguma termiņu no 2007.gada 10.oktobra līdz 2008.gada 9.decembrim. Vīza pati par sevi nedod tiesības ieceļot Latvijā vai kādā no Šengenas līguma dalībvalstīm. Saskaņā ar Ministru kabineta 2003.gada 29.aprīļa noteikumu Nr.217 „Vīzu noteikumi" (turpmāk – Vīzu noteikumi) 27.punktu, ja ārzemnieks mainījis ceļošanas dokumentu un iepriekšējā ceļošanas dokumentā ir derīga vīza, vīzu atjauno, izsniedzot jaunu vīzas ielīmi, ja joprojām ir spēkā nosacījumi, uz kuru pamata izsniegta iepriekšējā vīza. Robežpārbaudes laikā *A.Y.* uzrādītā Šengenas vīza, kas atradās anulētā, spriežot pēc anulēšanas spiedoga nospieduma uz pases lapām, Indijas pilsoņa pasē Nr.*/pases numurs/*, ir nederīga ceļošanai, jo tās derīgums ir beidzies, iestājoties šādiem apstākļiem: 1) persona ir saņēmusi jaunu pasi; 2) persona nav atjaunojusi iepriekš izsniegto vīzu. Atjaunojot vīzu, jaunu vīzas ielīmi izsniedz, ja joprojām ir spēkā nosacījumi, uz kuru pamata izsniegta iepriekšējā vīza, līdz ar to tiek veikta papildus pārbaude. Tādējādi Indijas pilsonis ir tiesīgs šķērsot Latvijas valsts robežu, ja viņam derīgā ceļošanas dokumentā ir noteikta parauga ielīme (vīza).

[2] AS „Air Baltic Corporation" iesniedza tiesā pieteikumu par Lēmuma atcelšanu. Pieteikumā norādīts turpmāk minētais.

[2.1] *A.Y.* bija derīga Šengenas vīza un derīga pase, pieteicēja šos dokumentus pārbaudīja.

[2.2] Pieteicēja pārliecinājās, ka ieceļojošajam Indijas pilsonim ir derīga „C" kategorijas daudzreizēja Šengenas vīza. Tas, ka vīza ielīmēta anulētajā pasē, nenozīmē, ka tā nav derīga. Uz vīzas derīgumu norāda arī tas, ka anulētā pase ir sabojāta caurdurot, bet lapa ar vīzas ielīmi palikusi neskarta.

[2.3] Eiropas valstīs ir atļauts ieceļot ar jauno ceļošanas dokumentu (pasi), ņemot līdzi veco pasi ar derīgu vīzu, jo tas ir saprātīgi un atbilstoši konvencijām. Igaunijā, kur darbojas iepriekš minētā sistēma, minētā persona tiktu ielaista, tātad viena Šengenas valsts akceptē šādu kārtību, bet Latvija to neakceptē.

[2.4] 1944.gada Čikāgas konvencijas par starptautisko civilo aviāciju 9.pielikuma „Facilitation" „L" sadaļas 3.53.punkts paredz, ka gadījumos, kad iebraucēja pases derīguma termiņš ir beidzies pirms vīzas derīguma termiņa beigām, valstij, kura ir izsniegusi vīzu, būtu vēlams turpināt uzskatīt vīzu par derīgu līdz tās derīguma termiņa beigām, ja šāda vīza tiek uzrādīta kopā ar iebraucēja jauno pasi. Līdz ar to valsts, kura izsniegusi personai vīzu, var atļaut ieceļot arī personai, kurai vīza ir nederīgā ceļošanas dokumentā, ar nosacījumu, ka tiek uzrādīts derīgs ceļošanas dokuments. Pieteicēja atsaucas uz Administratīvā procesa likuma (turpmāk – APL) 13.pantā nostiprināto samērīguma principu.

[3] Atbildētāja rakstveida paskaidrojumā pieteikumu neatzīst, pamatojoties uz Lēmumā norādītajiem argumentiem, papildus norādot turpmāk minēto.

[3.1] Imigrācijas likuma 4.panta pirmās daļas 1. un 2.punkts noteic, ka ārzemnieks ir tiesīgs ieceļot un uzturēties Latvijā, ja viņam vienlaikus ir derīgs ceļošanas dokuments, ir derīga vīza vai uzturēšanās atļauja vai Eiropas Kopienas pastāvīgā iedzīvotāja uzturēšanās atļauja Latvijā, Savienības pilsoņa ģimenes locekļa uzturēšanās atļauja vai - ārzemniekam, kurš ārvalstī saņēmis jaunu ceļošanas dokumentu, - iepriekšējais ceļošanas dokuments ar derīgu uzturēšanās atļauju Latvijā. Līdz ar to normatīvajos aktos ir paredzēts tikai viens izņēmums, kad var ieceļot un uzturēties Latvijā ar ielīmi nederīgā dokumentā, tātad ar vīzu anulētā pasē ārvalstniekam nav tiesību ieceļot un uzturēties Latvijā.

[3.2] Pieteicējas saukšana pie administratīvās atbildības ir personas disciplinēšana, lai turpmāk šādi pārkāpumi netiktu izdarīti un eventuālo pārkāpumu rezultātā sabiedrībai nerastos kaitīgas sekas. Izvērtējot soda samērīgumu, jāņem vērā, ka jebkādi personas tiesību ierobežojumi pieļaujami tikai nolūkā sasniegt likumdevēja noteikto mērķi.

[4] Pieteicēja iesniedza papildus paskaidrojumu, norādot turpmāk minēto.

[4.1] Pieteicēja kā aviopārvadātāja nevar izpildīt Imigrācijas likuma 21.panta pirmajā daļā paredzēto pienākumu pārliecināties pa to, ka ārzemniekam, kuru tā pārvadā, ir ieceļošanai Latvijā nepieciešamie dokumenti.

Pieteicējas lidmašīnu apkalpošanas kārtību Maskavas starptautiskajā lidostā Šeremetjeva nosaka starp pieteicēju un lidostu noslēgtā Standarta vienošanās. Tās pielikumā noteikts, ka šim pielikumam pilnībā piemērojami Starptautiskās gaisa transporta asociācijas izdotā 1998.gada Standarta vienošanās par zemes operāciju apkalpošanu un tās Pielikuma A noteikumi (turpmāk – SGHA vienošanās) tā, it kā tie būtu pilnībā ietverti minētajā Standarta vienošanās. SGHA vienošanās Pielikuma A 4.2.2.punkts noteic, ka lidostas darbinieki pēc savstarpējas vienošanās pārbauda aviopasažieru ceļošanas dokumentus - pases, vīzas un citus nepieciešamos dokumentus, bet neuzņemas par to nekādu atbildību. Līdz ar to pieteicējai nav iespēju Maskavā pārbaudīt, vai pasažierim ir ieceļošanai Latvijā nepieciešamie dokumenti, ne pasažierim reģistrējoties lidojumam, ne pasažierim atstājot izlidošanas termināl u, jo saskaņā ar SGHA vienošanos to uzņemas lidostas darbinieki. Turklāt pieteicējai nav iespēju regresa kārtībā piedzīt atbildētājas uzliktos naudas sodus no Maskavas lidostas, jo to neatļauj SGHA vienošanās.

[4.2] Teorētiski pieteicēja var pārbaudīt, vai pasažierim ir ieceļošanai Latvijā nepieciešamie dokumenti, pasažierim iekāpjot lidmašīnā, taču praktiski tas nav iespējams, jo iekāpšana lidmašīnās, kas apkalpo reisu Maskava - Rīga, saskaņā ar starptautiskajiem lidojumu standartiem sākas 30 minūtes pirms izlidošanas laika. Lidmašīnā ir 120 vietas. Lai iekāpšanas laikā pārbaudītu 120 pasažieriem pases un vīzas, būtu nepieciešamas apmēram divas stundas, tādejādi pieteicējas stjuartēm nav iespēju veikt šo pārbaudi, jo nav iespējams pārkāpt noteikto izlidošanas laiku.

[4.3] Ja lidojuma laikā tiktu veikta pārbaude, vai pasažierim ir ieceļošanai Latvijā nepieciešamie dokumenti un tiktu konstatēts, ka to nav, pieteicēja nevarētu neielaist šo pasažieri lidostas teritorijā, jo lidmašīna tajā pašā dienā

atpakaļceļu neveic.

[4.4] LAPK 114.[2]pants paredz, ka naudas sods par minēto pārkāpumu uzliekams gan jūras, gan gaisa un sauszemes pārvadātājiem. Atšķirībā no aviopārvadātājiem, piemēram, sauszemes pārvadātāji var izpildīt minēto likuma normu, jo autobusu un vilcienu apkalpes pašas pārbauda pasažieru pases pirms iekāpšanas šajos transporta līdzekļos, tur nav iepriekšējas reģistrācijas un šai pārbaudei ir pietiekami daudz laika pirms autobusu un vilcienu atiešanas.

[4.5] Pieteicēja izpildīja savu pienākumu, noslēdzot līgumu ar Maskavas starptautisko lidostu, lai nodrošinātu, ka lidostas darbinieki pārbaudīs ceļošanas dokumentu esamību katram pasažierim. Līgumus ar atsauci uz Starptautiskās gaisa transporta asociācijas izdotajiem Standarta līgumiem par zemes operāciju apkalpošanu pieteicēja ir noslēgusi ar visām lidostām, uz kurām lido pieteicējas lidmašīnas. Tāda ir vispārpieņemtā starptautisko lidojumu prakse. Pieteicējai atliek paļauties, ka Maskavas lidostas darbinieki, pārbaudot pasažieru dokumentus reģistrācijas brīdī, pildīs savus pienākumus ar pienācīgu rūpību.

[4.6] Pieteicēja savu iespēju robežās sadarbojas ar lidostām, uz kurām lido pieteicējas lidmašīnas, informējot par gadījumiem, kad attiecīgās lidostas darbinieki ir pieļāvuši kļūdas un reģistrējuši lidojumam personas bez ceļošanai derīgiem dokumentiem. Šī sadarbība ir devusi rezultātus, jo lidostu darbinieki rūpīgāk veic savus pienākumus. To apliecina Valsts robežsardzes 2009.gada 29.decembra vēstule, kurā augstu novērtēta pieteicējas rīcība, novēršot nelegālo imigrantu ieceļošanu Latvijā.

[5] Ar Administratīvās rajona tiesas spriedumu Lēmums atcelts un lietvedība administratīvā pārkāpuma lietā izbeigta. Spriedumā norādīts turpmāk minētais.

[5.1] No Imigrācijas likuma 21.panta pirmās daļas un LAPK 114.[2]panta izriet, ka pieteicējai ir pienākums ne tikai pārliecināties par to, vai personai, kuru tā pārvadā, ir Latvijas valsts robežas šķērsošanai nepieciešamie ieceļošanas dokumenti, bet arī uzņemties atbildību par to, lai no ārvalstīm uz Latviju netiktu pārvadātas personas bez ieceļošanai nepieciešamiem dokumentiem. Lai pieteicēju sauktu pie administratīvās atbildības pēc LAPK 114.[2]panta, jābūt pierādītam, ka pieteicēja pārvadājusi personu uz Latviju no valsts, kura nav Eiropas Savienības valsts vai Eiropas Ekonomikas zonas dalībvalsts un personai nebija Latvijas valsts robežas šķērsošanai nepieciešamo ceļošanas dokumentu.

[5.2] Tiesa konstatēja, ka lietā ir strīds par to, vai anulētā pasē ielīmēta vīza, kurai nav beidzies derīguma termiņš, ir atzīstama par nederīgu robežas šķērsošanas dokumentu un, vai pieteicējas kompetencē papildus dokumentu esamības pārbaudei ietilpst arī dokumenta derīguma vai nederīguma noteikšana. Tiesai pārbaudīja, vai pieteicējai ir piemērojama administratīvā atbildība par to, ka tā pārvadājusi personu no trešās valsts uz Latviju ar derīgu ceļošanas dokumentu un derīgu vīzu, kas ielīmēta nederīgā ceļošanas dokumentā.

[5.3] Ņemot vērā Eiropas Cilvēktiesību konvencijas 7.panta pirmajā daļā un LAPK 7.pantā noteikto un vispārējo tiesību pamatprincipu, kas liedz saukt personu pie atbildības un piemērot sodu, ja nav attiecīgas likuma normas, tiesa

secināja, ka sodošs likums nevar tikt piemērots paplašināti par sliktu apsūdzētajam, piemēram, pēc analoģijas. Lai par kādu uzvedību varētu saukt pie atbildības, jābūt zināmam, kāda uzvedība ir aizliegta, likumam ir jābūt skaidram.

Konkrētajā lietā viens no būtiskajiem jautājumiem ir tas, vai tiesību normās ir skaidri noteikts, ka ar pases derīguma termiņa beigām pasē ielīmētā vīza, kurai nav beidzies termiņš, kļūst nederīga.

[5.4] Tiesa konstatēja, ka nevienā ārējā normatīvajā aktā vai starptautiskā dokumentā nav tiešā tekstā noteikts, ka vīza ir nederīga, ja tā ielīmēta ceļošanas dokumentā, kas kļuvis nederīgs un, ka derīgai vīzai ir noteikti jābūt ielīmētai derīgā ceļošanas dokumentā.

Atbildētāja pie minētā secinājuma nonākusi, Lēmumā interpretējot virkni starptautisku normatīvo aktu, Imigrācijas likuma normas un Vīzu noteikumus.

Tiesa secināja, ka tikai šobrīd top ārējs normatīvais akts, kurā skaidri ir noteikts, ka ārzemnieks ir tiesīgs ieceļot un uzturēties Latvijas Republikā, ja viņam cita starpā ir derīga vīza derīgā ceļošanas dokumentā.

[5.5] Tā kā pieteicēja pārvadāja personu, kurai ir ceļošanas dokuments un derīga vīza, tiesa secināja, ka pieteicēja ir izpildījusi Imigrācijas likuma 21.panta pirmajā daļā noteikto pienākumu. Tādēļ nevar pārmest pieteicējai, ka tā nav izpildījusi pārvadātāja pienākumu. Līdz ar to pieteicēja atbilstoši savas nozares specializācijai ir izpildījusi noteikto pienākumu, konstatējot, ka personai ir derīgs ceļošanas dokuments un derīga vīza – pārvadājusi to uz Latviju ar gaisa transportu.

[5.6] Saskaņā ar Imigrācijas likuma 3.panta pirmo daļu ārzemnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijā atbilstoši savai kompetencei dokumentē un kontrolē Valsts robežsardze. Atbilstoši minētā likuma 18.pantam lēmumu par atteikumu ārzemniekam ieceļot Latvijā pieņem Valsts robežsardze. Līdz ar to Valsts robežsardze ir tiesīga novērtēt, vai anulētā pasē ielīmēta derīga vīza var tikt atzīta par derīgu ieceļošanas dokumentu, vai tomēr nē, proti, vai tā ielaidīs valstī konkrētu personu, kurai derīgs ceļošanas dokuments un derīga vīza neatrodas kopā, bet atsevišķi. Tikai Valsts robežsardze ir tiesīga lemt, vai pase personai anulēta tādu apstākļu dēļ, kuri liegtu personai pārvietoties Šengenas dalībvalstīs un kuri liegtu personai turpināt izmantot tās tiesības, ko personai piešķir derīga Šengenas vīza.

Čikāgas 1944.gada Starptautiskās civilās aviācijas konvencijas 9.pielikuma K.sadaļas „Ielidošanas procedūras un pienākumi" 3.53.punkts kā ieteicamo praksi noteic, ka gadījumos, kad iebraucēja pases derīguma termiņš ir beidzies pirms vīzas derīguma termiņa beigām, valstij, kura ir izsniegusi vīzu, jāturpina uzskatīt vīzu par derīgu līdz tās derīguma termiņa beigām, ja šāda vīza tiek uzrādīta kopā ar iebraucēja jauno pasi. Līdz ar to, kamēr Imigrācijas likumā nav skaidri paredzēts, ka derīgā ceļošanas dokumentā ir jābūt ielīmētai derīgai vīzai, tikmēr gaisa kuģa ekspluatantam nav pamata uzskatīt, ka Valsts robežsardze nepiemēros ieteicamo praksi.

[5.7] Tāpat par neviennozīmīgo un neskaidro tiesību normu regulējumu liecina lietas izskatīšanā noskaidrotie apstākļi, ka personas ar derīgām vīzām nederīgā pasē valstī neielaiž tikai Latvijā. Citās Šengenas valstīs tiek piemērota

Čikāgas konvencijas ieteiktā prakse.

[5.8] Atbildētāja atsaucas uz Vīzu noteikumu 27.punktu, ja ārzemnieks mainījis ceļošanas dokumentu un iepriekšējā ceļošanas dokumentā ir derīga vīza, vīzu atjauno, izsniedzot jaunu vīzas ielīmi, ja joprojām ir spēkā nosacījumi, uz kuru pamata izsniegta iepriekšējā vīza.

Vīzu noteikumi attiecas uz Latvijas institūciju un konsulāro pārstāvniecību rīcību izsniedzot, reģistrējot, anulējot un atceļot vīzu, kā arī nosaka vīzu derīguma termiņus. Lietā nav konstatēts, ka Šengenas vīzu Indijas pilsonim izsniegusi Latvija.

[5.9] Tiesa konstatēja, ka nav skaidras tiesību normas, kas nederīgā pasē ielīmētu vīzu atzītu par nederīgu un ceļošanai neizmantojamu un nav tiesību normas, kas paredz atbildību par to, ka pārvadātājs ir pārvadājis personu, kurai ir derīgs ceļošanas dokuments un nederīgā ceļošanas dokumentā atrodas derīga vīza. Ar tiesību normām pieteicējai uzlikts pienākums pārbaudīt dokumentu esamību, ko pieteicēja ir izpildījusi. Taču pieteicēja, pārliecinoties par dokumentu esamību, nevarēja paredzēt, ka Valsts robežsardze liegs personai ieceļot Latvijā. Valsts robežsardzes kompetencē ietilpst jautājuma izlemšana par ceļošanas dokumentu atzīšanu par derīgu vai nederīgu, taču ieceļojošai personai nelabvēlīga lēmuma gadījumā tiesas ieskatā administratīvā atbildība pārvadātājam nav piemērojama, jo tam nav tiesiska pamata.

[6] Par šo spriedumu Valsts robežsardze iesniedza apelācijas sūdzību, norādot turpmāk minēto.

[6.1] Tiesa nav konstatējusi, ka pieteicēja tiesas sēdē norādījusi nepatiesu informāciju. Proti, pieteicēja tiesas sēdē norādīja, ka vīza anulētajā pasē ir derīga, jo anulētā pase ir sabojāta caurdurot, bet lapa ar vīzas ielīmi palikusi neskarta. Izskatāmajā gadījumā personas ceļojuma dokuments (pase Nr.*/pases numurs/*) bija anulēta, veicot spiedoga nospiedumu pases pirmajā lappusē, par ko liecina lietai pievienotā pases kopija. Minētais ir konstatēts Lēmumā un pieteicēja to nav apstrīdējusi. Tādējādi ir noraidāms pieteicējas arguments, ka vīza ir derīga, jo pase nav caurdurta.

[6.2] Tiesa nepamatoti secināja, ka nevienā ārējā normatīvajā aktā vai starptautiskā dokumentā nav tiešā tekstā noteikts, ka vīza ir nederīga, ja tā ielīmēta ceļošanas dokumentā, kas kļuvis nederīgs. Tāpat nevienā ārējā normatīvajā aktā vai starptautiskajā dokumentā tiešā tekstā nav noteikts, ka derīgai vīzai noteikti ir jābūt ielīmētai derīgā ceļošanas dokumentā.

To, ka vīzai ir jābūt derīgajā pasē, tiešā tekstā regulē, piemēram, Šengenas Robežu kodeksa 7.panta 3.punkta a)apakšpunkts, kas paredz pilnās pārbaudes aspektus. Minētās normas i)apakšpunkts paredz pārliecināšanos par to, vai trešās valsts valstspiederīgajam ir dokuments, kurš izmantojams robežas šķērsošanai un kura derīguma termiņš nav beidzies, un - attiecīgā gadījumā - ka dokumentā ir vajadzīgā vīza vai uzturēšanās atļauja. Minētajā normā ir noteikti kritēriji, kādam ir jābūt dokumentam (izmantojams robežšķērsošanai, nav beidzies derīguma termiņš), un, ka šajā dokumentā ir vīza vai uzturēšanās atļauja. Minēto precīzi apliecina normas oficiālās (angļu) valodas versija. Proti, „verification that the

third-countrv national is in possession of a document which is valid for crossing the border and which has not expired, and that the document is accompanied, where applicable, by the reguisite visa or residence permit". Tiesību normā vārds ,,dokuments" ir lietots divas reizes, no kurām pirmajā reizē tas ir lietots ar nenoteikto artikulu ,,a", kas liecina, ka runa ir par vispārīgu lietu, kas tiek pieminēta pirmo reizi. Otro reizi tas tiek lietots ar noteikto artikulu ,,the", tādējādi apzīmējot jau zināmu vārdu, proti, dokumentu, par kuru ir runa teikuma pirmajā daļā. Līdz ar to prasības, kas seko vārdam ,,the document" (tajā ir nepieciešamā vīza vai uzturēšanās atļauja) ir attiecināmas uz vārdu „a dokument" (kurš ir derīgs robežas šķērsošanai un tā derīguma termiņš nav beidzies). Līdz ar to, veicot oriģinālvalodas redakcijas analīzi, izriet, ka norma uzliek pienākumu pārliecināties par to, vai trešās valsts valstspiederīgajam ir dokuments, kurš izmantojams robežas šķērsošanai un kura derīguma termiņš nav beidzies, un - attiecīgā gadījumā - ka šajā apakšpunktā jau iepriekš minētajā dokumentā ir vajadzīgā vīza vai uzturēšanās atļauja.

Tādējādi ar frāzi ,,šajā apakšpunktaā jau iepriekš minētajā" praktiski tiek tulkots noteiktais artikuls „the". Šāds atvasinājums veikts no tiesību normas oficiālā un noteiktā kārtībā publicētā tulkojuma latviešu valodā.

Atbildētājas ieskatā arī šis tulkojums ir nedaudz neprecīzs, jo vārds „accompanied" tiešā tulkojumā nozīmē ,,pavadībā, kopā un tml.". Tādējādi frāze ,,document is accompanied" drīzāk ir tulkojama nevis kā ,,dokumentā ir", bet gan ,,dokumentam pievienota". Šāds tulkojums būs precīzāks arī no tāda aspekta, ka, apskatot un analizējot visus iespējamos vīzas formātus, secināms, ka atsevišķos izņēmuma gadījumos, vīza ir iespējama atsevišķi no personas pases, piemēram, uz atsevišķas lapas, vai grupas pasē.

Arī šāds normas tulkojums liecina par vīzas sasaisti ar dokumentu, jo norma nenoliedzami regulē vīzas piesaisti derīgam dokumentam. Šengenas Robežu kodeksa 5.panta ceturtās daļas b)apakšpunkta trešā daļa paredz, ka, izdodot vīzu uz atsevišķas lapas, tai jābūt ievietotai pasē. Vīzas aizpildīšanas regulējums paredz vīzā norādīt pases numuru (Kopīgās konsulārās instrukcijas diplomātiskajām pārstāvniecībām un konsulārajiem dienestiem attiecībā uz vīzām VI nodaļas ,,Vīzu ielīmju aizpildīšana" (turpmāk - Kopīgā konsulārā instrukcija) 1.6.punkts). Tādējādi nav saprotama vīzas lietošana kopā ar citu derīgu dokumentu, jo vīza paredz tās lietošanu vienīgi kopā ar pasi, kuras numurs ir ierakstīts vīzā.

[6.3] Spriedumā norādīts, ka sodošs likums nevar tikt piemērots paplašināti par sliktu apsūdzētajam, piemēram, pēc analoģijas. Atbildētāja piekrīt minētajam, bet uzskata, ka tas nav attiecināms uz izskatāmo jautājumu.

Spriedumā minēti šobrīd virzītie grozījumi Imigrācijas likumā, kas precizēs izskatāmo jautājumu, proti, paredzēs, ka derīgai vīzai ir jābūt derīgā dokumentā. Šie grozījumi vēl nav stājušies spēkā, bet tas neliecina, ka šobrīd pastāv atšķirīgs regulējums, grozījumi vienīgi precizē spēkā esošo regulējumu. Gan nacionālie, gan starptautiskie tiesību akti jau šobrīd paredz, ka vīza ir derīga vienīgi kopā ar derīgu pasi. Tas izriet no tiesību normām, un, veicot šo normu sīkāku izpēti un atsevišķu normu darbību savstarpējā sakarībā, konstatējams, ka

anulētās pases izmantošana robežšķērsošanai nav pieļaujama, tādējādi arī vīza tajā nevar tikt atzīta par derīgu.

Tiesību teorija un tiesību akti paredz rīcību gadījumos, kad tiek konstatētas tiesību kolīzijas, nepilnības vai cita veida problēmas tiesību normu piemērošanā, proti, jāveic tiesību normu tulkošanu. APL 17.pants paredz virkni tiesību interpretācijas metožu, tāpat, taisot spriedumu, ir jāievēro tiesību principi.

[6.4] Jautājumu par vīzu derīgā dokumentā visai precīzi regulē Čikāgas 1944.gada Konvencijas par starptautisko civilo aviāciju 9.pielikums ,,Pārvadātāju atvieglošanas pasākumi" (turpmāk - 9.pielikums). 9.pielikuma 1.nodaļā ir iekļauts skaidrojums, kas ir persona ar nederīgiem dokumentiem - persona, kas ceļo vai mēģina ceļot: a) izmantojot ceļošanas dokumentu, kam beidzies derīguma termiņš, vai ar nederīgu vīzu; b) izmantojot neīstu, viltotu vai pārveidotu ceļošanas dokumentu vai vīzu; c) izmantojot citas personas ceļošanas dokumentu vai vīzu; d) bez ceļošanas dokumenta vai e) bez vīzas, ja tāda nepieciešama. Minētajā normā ir atsevišķi uzskaitīti gadījumi, kad dokumenti ir nederīgi, iespējamo uzskaitījumu noformējot atsevišķu punktu veidā. Katrs punkts paredz atšķirīgu gadījumu, tai skaitā a)punkts, kurš sastāv no divām savstarpēji nedalāmām daļām. Proti, ceļošanas dokuments ir nederīgs, ja tam ir beidzies derīguma termiņš, vai arī gadījumā, ja tajā ir nederīga vīza. No minētā izriet, ka derīgam ceļošanas dokumentam un derīgai vīzai ir jābūt apvienotiem vienā dokumentā, neskatoties uz to, ka minētais punkts tieši neparedz gadījumu kā izskatāmajā lietā, proti, ka vīza atrodas citā nederīgā dokumentā.

[6.5] Normatīvajos aktos paredzēts tikai viens izņēmums, kad var ieceļot un uzturēties Latvijā ar ielīmi nederīgā dokumentā, proti, ja personai ir Latvijas uzturēšanas atļauja nederīgajā dokumentā, tātad ar vīzu anulētā pasē ārvalstniekam nav tiesību ieceļot un uzturēties Latvijā. Attiecīgajā gadījumā nav piemērojama analoģija, jo vīza un uzturēšanās atļauja nav pielīdzināmas pēc savas būtības, tām ir dažādi piešķiršanas pamatojumi un nosacījumi. Izdodot uzturēšanās atļauju, tiek veikta padziļināta personas pārbaude, tiek konstatēta personas saikne ar Latviju. Pēc normatīvā regulējuma secināms, ka uzturēšanās atļaujas izsniegšanai ir izvirzītas daudzkārt lielākas prasības, salīdzinot ar kritērijiem, kuriem ir jāpastāv vīzas saņemšanas gadījumā. Ja tie ir vērtēti, piešķirot personai tiesības ilgstoši vai pastāvīgi atrasties Latvijā, tad likumdevēja ieskatā tie ir pietiekami, lai persona arī pēc dokumenta maiņas ārvalstīs varētu ieceļot Latvijā atkārtoti.

Veicot Imigrācijas likuma 4.panta pirmās daļas 1. un 2.punkta gramatisko analīzi, secināms tas pats. Proti, panta daļas ir atdalītas ar saikli ,,vai", kas ir izslēdzoša rakstura, un tas ir šķiramais saiklis. Tādējādi minētā norma paredz iespēju ieceļot Latvijā, kad personai ir 1.punktā noteiktais dokuments (tātad derīgs) ar 2.punktā noteikto ielīmi (vīzu vai uzturēšanās atļauju), vai kā atsevišķu izņēmuma gadījumu paredzot, ka persona var ieceļot ar normas 1.punktā minēto derīgo dokumentu, ja vienlaikus tai ir 2.punktā minētais iepriekšējais ceļošanas dokuments ar derīgu uzturēšanās atļauju.

Normatīvo aktu izstrādes principi paredz tiesību aktos veikt atsevišķu izņēmumu uzskaiti, ja šādas tehnikas pielietojums tiek atzīts par lietderīgāku un

samērīgāku, kā standarta praksi raksturojošo aspektu uzskaitījums. Līdzīgs mērķis ir, piemēram, ģenerālklauzulai, proti, kad, formulējot tiesību normas tekstu, var īsos vārdos izteikt jēdzieniski ietilpīgu vairāku darbību raksturojumu, kas ļauj tiesību akta tekstu nepārslogot ar detalizētu uzskaitījumu, bet noteikt tiesību normas interpretācijas virzienu. Tāpat arī izņēmums likumā tiek noteikts, saprotot ar to loģiski izrietošu rezultātu, ka pārējos gadījumos šādi nosacījumi nav piemērojami. Līdz ar to, ja likums paredz tikai vienu izņēmumu, proti, uzturēšanās atļauju iepriekšējā dokumentā, pārējie gadījumi netiek pakļauti šādam izņēmumam. Izņēmumus nedrīkst vispārināt un attiecināt uz atšķirīgiem gadījumiem.

[6.6] Tiesa atsaucas uz 9.pielikumu, kas kā ieteicamo praksi noteic, ka gadījumos, kad iebraucēja pases derīguma termiņš ir beidzies pirms vīzas derīguma termiņa beigām, valstij, kura ir izsniegusi vīzu, jāturpina uzskatīt vīzu par derīgu līdz tās derīguma termiņa beigām, ja šāda vīza tiek uzrādīta kopā ar iebraucēja jauno pasi. Vienlaikus tiesa norādīja, ka gaisa kuģa ekspluatantam nav pamata uzskatīt, ka Valsts robežsardze nepiemēros ieteicamo praksi. Minētā tiesību norma neattiecas uz izskatāmo gadījumu, un tiesas secinājums ir nepamatots vairāku apsvērumu dēļ.

Šī tiesību norma ir attiecināma vienīgi uz vīzas izdevējvalsti. Izskatāmajā gadījumā personai bija Dānijas izdota vīza.

Minētā norma regulē gadījumus, kad vīzas derīguma termiņš ir garāks par pases derīguma termiņu. Šengenas konvencijas 13.pants pieļauj izsniegt vīzu, ja ceļojuma dokumenta derīguma termiņš ir beidzies, un noteic, ka ceļojuma dokumenta derīgumam ir jābūt garākam par vīzas derīguma termiņu, ņemot vērā laiku, kad iespējama vīzas izmantošana. Tādējādi 9.pielikuma 3.53.punkts paredz vīzas izdevējvalsts pieļautas kļūdas novēršanu, proti, ja vīza nepamatoti ielīmēta dokumentā, kura derīguma termiņš beidzas pirms vīzas derīguma termiņa beigām, kaut arī šādai situācijai nevajadzētu rasties, vīzas izdevējvalstij tiek ieteikts šādu personu ielaist valstī.

9.pielikumam ir rekomendējošs raksturs, tādējādi tā izpilde nav obligāta.

Pretēji tiesas norādītajam pieteicējai bija zināms Valsts robežsardzes viedoklis par izskatāmā gadījuma regulējumu, jo līdzīgus pārkāpumus pieteicēja pieļāva arī iepriekš un par tiem piemēroti administratīvie sodi (piemēram, par 2008.gada 11.jūlijā atvesto personu piemērots sods ar 2008.gada 16.jūlija lēmumu Nr.829-900-AA02113), bet atvestajām personām liegts ieceļot valstī. Līdz ar to nepamatots ir arī spriedumā norādītais, ka pieteicēja nevarēja paredzēt, ka atbildētāja liegs personai ieceļot Latvijā.

[6.6] Nav pamatots tiesas secinājums, ka par neviennozīmīgo un neskaidro tiesību normu regulējumu liecina apstākļi, ka personas ar derīgām vīzām nederīgā pasē valstī neielaiž tikai Latvijā, bet citās Šengenas valstīs tiek piemērota Čikāgas konvencijas ieteiktā prakse.

Par minēto citu valstu praksi pieteicēja jau ilgstoši min arī citu lietu ietvaros. Turpretī atbildētāja ir daudzkārt norādījusi uz minētā apgalvojuma pierādījumu trūkumu, jo tai ir zināma pretēja informācija. Uz to Valsts robežsardzes pārstāve norādīja arī tiesas sēdes laikā. Pieteicēja nav iesniegusi

nevienu pierādījumu, kas apliecinātu un norādītu citu valstu praksi, kā arī nav norādījusi ne starptautisku, ne arī kādas citas Šengenas valsts nacionālo regulējumu, kas pierādītu minēto. Līdz ar to tiesa bez pamatojuma secināja, ka šādu praksi piemēro vienīgi Latvija.

[6.7] Izdarot secinājumus par to, ka persona ar vīzu anulētajā pasē un otru derīgu pasi nav uzskatāma par personu bez ieceļošanai nepieciešamajiem dokumentiem, tiesa nav ņēmusi vērā atsevišķu tiesību normu regulējumu, kas, piemērojot tiesas viedokli, zaudētu jēgu un padarītu tiesību aktos paredzēto pienākumu izpildi neiespējamu.

Faktu, ka vīza anulētajā pasē nav uzskatāma par derīgu, papildus liecina Šengenas Robežu kodeksā noteiktā spiedogu iespiešana Trešo valstu valstspiederīgo ceļošanas dokumentos. Šengenas Robežu kodeksa 10.panta 1.punkta a)apakšpunkts paredz, ka Trešo valstu valstspiederīgo ceļošanas dokumentos, ieceļojot un izceļojot sistemātiski iespiež spiedogus. Spiedogus par ieceļošanu vai izceļošanu iespiež šādos dokumentos - dokumentos ar derīgu vīzu, kas trešās valsts valstspiederīgajam dod tiesības šķērsot robežu.

No minētā izriet, ka spiedogs jāiespiež pasē, kurā ir vīza, tādējādi nonākot pie secinājuma, lai pasē veiktu atzīmi par ieceļošanu, ir jāpastāv obligātam nosacījumam, proti, pasē, kurā veic ieceļošanas atzīmi, ir jābūt vīzai un tai ir jābūt derīgai. Šengenas Robežu kodeksa 7.panta 3.punkta a)apakšpunktā ir noteikta trešo valstu valstspiederīgo pilnā pārbaude, kas jāveic, ieceļojot un izceļojot. Kā viens no nosacījumiem ir i)apakšpunktā noteiktais pienākums pārliecināties, ka ir dokuments, kurš izmantojams robežas šķērsošanai un kura derīguma termiņš nav beidzies, un dokumentā ir vajadzīgā vīza. Tādējādi tiek uzsvērta pases un dokumenta nedalāmība. Spiedogu nepieciešamību nosaka arī iii)apakšpunkts, kurš paredz spiedogu pārbaudi, lai, salīdzinot datumus, pārliecinātos par to, ka persona nav pārsniegusi maksimāli atļauto uzturēšanās ilgumu dalībvalstu teritorijā. Identisku nosacījumu izceļojot paredz b)apakšpunkta ii)apakšpunkts. Spiedogošanas nozīmību un nepieciešamību uzsver Šengenas Robežu kodeksa 8.panta 3.punkta nosacījumi, kas paredz, ka arī tad, ja robežpārbaudes ir atvieglinātas, robežsargi trešo valstu valstspiederīgajiem ieceļojot un izceļojot iespiež spiedogus ceļošanas dokumentos. Atbilstoši Šengenas Robežu kodeksa IV pielikuma 3.punktam spiedogu spiež tā, lai tas nosegtu vīzas malu, vai arī, ja jāiespiež vairāki spiedogi, tos iespiež lapā, kas atrodas pretī lapai, kur ir vīza. Minētais norāda, ka vīzai jābūt derīgajā pasē, jo nederīgā dokumentā netiek veiktas robežšķērsošanas atzīmes.

Ciešā sasaistē ar minēto spiedogošanas procedūru ir virkne vairākos tiesību aktos iekļautu normu, kas paredz trešo valstu pilsoņu uzturēšanos Šengenas valstī uz laiku, kas nav ilgāks par trim mēnešiem noteiktā laika posmā. Šo trīs mēnešu termiņš ir būtisks vairākos aspektos un, neveicot iepriekš minēto spiedogošanu, virkni tiesību normu nav iespējams ievērot, tādējādi nonākot klajā pretrunā ar likumdevēja noteikto kārtību, mērķiem un uzdevumiem. Norādes uz minēto termiņu ierobežojumu ir daudzās tiesību normās, piemēram, Šengenas Robežu kodeksa 5.pantā, 7.panta 3.punkta a) un b) apakšpunktu iii)apakšpunktos, Šengenas kodeksa 10.panta 1.punktā, 11.panta 1.punktā, Padomes 2001.gada

15.marta Regulas (EK) Nr.539/2001 2.pantā u.c.

Tāpat spiedogu iespiešana ceļojuma dokumentos ir nepieciešama arī citu likumdevēja noteikto mērķu realizācijai, piemēram, lai konstatētu ieceļošanas reižu skaitu, ja vīza to ierobežo. Piemēram, ja ir vienreizējā vīza, neveicot spiedoga nospiedumu, nebūs pierādījumu ieceļošanas faktam, un vīzas ierobežojums zaudē jēgu. Līdz ar to tiesas secinājums ir pretrunā ar tiesību normām, neatbilst to mērķim un padara bezjēdzīgus un neizpildāmus likumdevēja noteiktos pienākumus un izvirzītos mērķus.

[6.8] Tas, ka vīza anulētā pasē ir nederīga, izriet, apskatot tiesību normas, kas regulē vīzu izsniegšanu. Kā viens no obligātajiem nosacījumiem, lai izsniegtu vīzu, ir derīga ceļošanas dokumenta esamība. Piemēram, Kopīgās konsulārās instrukcijas V nodaļas 1.3.punkts paredz ceļošanas dokumenta pārbaudi, nosakot, ka tam jābūt kārtībā, tam jābūt derīgam attiecīgajā teritorijā, tā derīguma termiņam jābūt garākam kā vīzas derīguma termiņam, kā arī nepieciešams veikt iepriekšējo apmeklējumu pārbaudi. Tāpat minētā tiesību akta VI nodaļas 5.3.punkts regulē jau minēto, proti, nepieņem pases, kurās nav brīvas vietas, kur ielīmēt ielīmi, kurām beidzies derīguma termiņš, un pases, kas neļauj izbraukt no teritorijas, pirms nav beidzies vīzas derīguma termiņš, vai neļauj ārvalstniekam atgriezties izcelsmes valstī vai ieceļot trešā valstī.

Tādējādi secināms, lai vīza būtu derīga, jāpastāv visiem iepriekš uzskaitītajiem nosacījumiem, tai skaitā, derīgai pasei, kurā tā ielīmēta.

[6.9] Normatīvie akti, tai skaitā Šengenas Robežu kodekss, paredz datorizēto pārbaudi robežšķērsošanas vietā, kuras viens no mērķiem ir konstatēt, vai personas, kas šķērso robežu, nav personas, par ko Šengenas informācijas sistēmā izdots brīdinājums, lai atteiktu ieceļošanu (5.panta pirmās daļas d)apakšpunkts, 7.pants). Šī pārbaude jāveic par visiem trešo valstu valstspiederīgajiem, ieceļojot Latvijā. Citastarp minētais normatīvais akts paredz arī pārbaudes nacionālajās datu bāzēs.

Imigrācijas likuma 3.panta trešā daļa paredz, ka savu funkciju veikšanai Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde un Valsts robežsardze veido un uztur elektroniskās informācijas sistēmas, kurās iekļaujamās informācijas apjomu un izmantošanas kārtību nosaka Ministru kabinets. No 2003.gada 9.decembra Ministru kabineta noteikumu Nr.692 ,,Valsts robežsardzes elektroniskajā informācijas sistēmā iekļaujamās informācijas apjoms un izmantošanas kārtība" 1., 2. un 3.punktā noteiktā izriet, ka robežpārbaudes laikā personai ar diviem ceļošanas dokumentiem (ar derīgu bez vīzas un nederīgu ar vīzu) nav iespējams tiesiski veikt datorizētu robežpārbaudi. Turklāt sistēmā iekļautā informācija ir galvenais pierādījums robežšķērsošanas faktam. Atbilstoši minētajiem noteikumiem gan pašas personas, gan pašvaldību un valsts iestādes, tai skaitā tiesībsargājošās institūcijas, iegūst informāciju no šīs sistēmas, kas nereti kalpo par pamatu institūciju pieņemtajiem lēmumiem, kā arī ir nepieciešama citos nozīmīgos procesos. Līdz ar to šādas personas ar derīgu ceļošanas dokumentu bez vīzas un vīzu anulētajā pasē robežas šķērsošana ir pretrunā ar ārējo normatīvo aktu.

[6.10] Gadījumos, kad personai anulētajā pasē ir Latvijas izsniegta vīza,

sistēma pati veic automātisku datu ievadi, ko nodrošina sasaiste ar Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes uzturēto vīzu informācijas sistēmu, ko paredz Vīzu noteikumu 88.punkts. Tādējādi sistēma automātiski veic anulētās pases datu ievadi, jo vīzu informācijas sistēmā tiek saglabāti dati, kas ir bijuši par pamatu vīzas izsniegšanai, tai skaitā anulētās pases numuru, derīguma termiņu u.c. Līdz ar to sistēmā netiktu ievadīta visa nepieciešamā informācija, jo, sistēma neparedz vietu divu ceļošanas dokumentu datiem. Tādējādi ieceļot ar diviem ceļošanas dokumentiem neatļauj ārējā normatīvajā aktā noteiktā kārtībā.

[7] Par Valsts robežsardzes apelācijas sūdzību pieteicēja iesniedza paskaidrojumu. Tajā norādīts turpmāk minētais.

[7.1] Valsts robežsardzes lēmumi administratīvo pārkāpumu lietās par Imigrācijas likuma 21.panta pirmās daļas pārkāpumu ir pretrunīgi. 2009.gada 14.oktobrī pieteicēja ar reisu Kijeva-Rīga atveda Azerbaidžānas pilsoni, kurš uzrādīja derīgu pasi bez vīzas un derīgu vīzu, kas bija ielīmēta anulētā pase. 2009.gada 30.novembrī pieteicēja ar reisu Minska - Rīga atveda Baltkrievijas pilsoni, kura uzrādīja derīgu pasi un vienreizēju Šengenas „C" kategorijas vīzu, kas jau bija izmantota. Abos gadījumos ar Valsts robežsardzes priekšnieka lēmumu šīm personām tika izsniegtas vīzas un atļauts ieceļot Latvijā. Abos gadījumos, izskatot administratīvā pārkāpuma lietas, Valsts robežsardzes Rīgas pārvalde konstatēja, ka minētajiem pārkāpumiem ir formāls raksturs un tie nav radījuši kaitīgas sekas, tādēļ Valsts robežsardzes Rīgas pārvalde atbrīvoja pieteicēju no administratīvās atbildības un izteica mutvārdu aizrādījumus. Tādejādi atbildētāja pārkāpj APL 6.pantā ietverto vienlīdzības principu.

Atbildētājai, salīdzinot pieteicējai uzlikto pienākumu pārliecināties par to, ka ārzemniekam, kuru tas pārvadā, ir ieceļošanai Latvijā nepieciešamie dokumenti, ar neiespējamību šo pienākumu izpildīt no pieteicējas puses neatkarīgu apstākļu dēļ bija tiesības atcelt Sākotnējo lēmumu, pamatojoties uz APL 85.panta pirmo daļu.

[7.2] Gan atbildētāja, gan pieteicēja ieguva informāciju par Eiropas valstu praksi gadījumos, ja vīza atrodas anulētajā personas ceļošanas dokumentā. Pieteicēja nosūtīja vēstules Barselonas, Diseldorfas, Helsinku, Madrides, Oslo, Potsdamas, Romas un Vīnes lidostu robežsardzes/policijas dienestiem. Pieteicēja nav saņēmusi oficiālas atbildes uz šīm vēstulēm, bet no elektroniskā pasta sarakstes starp pieteicēju un Diseldorfas, Hanoveras, Olesundas, Briseles un Gēteborgas lidostu un policijas darbiniekiem redzams, ka Vācija, Norvēģija, Beļģija un Zviedrija atļauj ieceļot savās valstīs pasažieriem, kuriem ir divas pases – pase ar derīgu vīzu un derīga pase bez vīzas.

Apkopojot atbildētājas un pieteicējas iegūto informāciju, redzams, ka Beļģija, Bulgārija, Lietuva, Luksemburga, Norvēģija, Rumānija, Slovākija, Šveice, Ungārija, Vācija un Zviedrija atļauj šādos gadījumos personām ieceļot valstī, bet Igaunija, Malta, Polija un Slovēnija to neatļauj. Tas liecina, ka Eiropas valstu prakse ir atšķirīga un izskaidrojama ar atšķirīgu starptautisko normatīvo aktu skaidrojumu.

[7.3] Šajā lietā pasažiera dokumentu pārbaudi veica Maskavas

Šeremetjevas lidostas darbinieki. Normatīvo aktu analīze un skaidrojumi un dažādā normatīvo aktu piemērošanas prakse parāda, ka pieteicējai atliek tikai paļauties uz to, ka lidostu darbinieki pietiekami rūpīgi pārbaudīs un izvērtēs pasažieru dokumentus, bet pieteicēja nevar to nodrošināt. Iespējams, ka Šeremetjevas lidostas darbinieki, zinot, ka citās Eiropas valstīs ir atļauts ieceļot ar vīzu anulētā pasē, uzskatīja, ka tas ir atļauts arī Latvijā kā Eiropas Savienības un Šengenas zonas valstī.

[7.4] Pieteicēja atsaucas uz Administratīvās rajona tiesas 2010.gada 22.decembra spriedumu lietā Nr.A42510109, ar kuru atcelts Valsts robežsardzes lēmums un izbeigta lieta, izsakot pieteicējai mutvārdu aizrādījumu, jo secināts, ka līdzīgās lietās atbildētāja pieteicējas pārkāpumus atzinusi par maznozīmīgiem. Arī šajā lietā atbildētājai, pamatojoties uz vienlīdzības principu, bija jāpiemēro LAPK 21.pants.

[8] Atbildētāja papildus paskaidrojumā norāda turpmāk minēto.

[8.1] Pieteicēja paskaidrojumā norāda, ka iesniedz tiesai elektroniskā pasta sarakstes izdrukas, kuras atspoguļo citu valstu praksi gadījumos, kad personas ceļo ar jaunu pasi bez vīzas un anulētu pasi ar vīzu, kurai derīguma termiņš nav beidzies. Taču pieteicēja nav iesniegusi vēstuli, ar kuru iestādēm ir pieprasīta informācija. No pieteicējas iesniegtajām citu valstu iestāžu vai uzņēmumu atbildēm nav secināms, ka attiecīgo juridisko personu pārstāvji sniedz atbildi par gadījumiem, kad pase, kurā ir vīza, ir anulēta. Valstis informē par kārtību, kad personas pase ir nederīga (nenoteiktu iemeslu dēļ), vai, ka tai beidzies derīguma termiņš, vai arī citiem apstākļiem. No minētajām atbildēm nevienas valsts praksē nav konstatēta pretruna ar Valsts robežsardzes piemēroto praksi. Izvērtējot iesniegtās valstu atbildes, secināms, ka tās ir nepilnīgas, vai arī nesniedz atbildi par gadījumiem, kas atbilst izskatāmajai lietai. Tāpat daļu no atbildēm ir sniegušas personas, kas pārstāv lidostas, nevis valsts iestādes.

[8.2] Pieteicēja nepamatoti norāda, ka 12 gadījumos valstis atļauj ieceļot personām šādos gadījumos un tikai trīs gadījumos neatļauj. Piemēram, pieteicēja norādīja, ka Lietuva atļauj ieceļot, kaut gan Lietuvas sniegtajā atbildē ir norādīts, ka šādos gadījumos ieceļošana tiek atteikta.

Izvērtējot saņemtās atbildes, secināms, ka tikai daļā no tām ir sniegts viennozīmīgi saprotams viedoklis par prasīto informāciju. Daļa no atbildēm ir vispārīgas, daļā atbilžu ir saskatāmas pretrunas, daļa ir pretrunā ar tās pašas valsts iepriekš izveidojušos tiesu praksi. Piemēram, analizējot Lietuvas sniegto atbildi, jāsecina, ka tā ir pretrunīga. Proti, Lietuvas vēstulē amatpersona norāda, ka Lietuvas normatīvais regulējums neatļauj valstī ielaist personas ar vīzu nederīgā pasē. Savukārt nākošajā rindkopā ir norāde, ka sods pārvadātājam šādā gadījumā netiek piemērots. Šāda nostāja ir pretrunā ar Lietuvas tiesu praksi. Valsts robežsardzei ir zināmi vairāki Lietuvas Augstākās administratīvās tiesas spriedumi, ar kuriem atstāti spēkā lēmumi par administratīvā soda piemērošanu pārvadātājam.

[8.3] Atbildētājas kompetencē neietilpst izstrādāt tehnoloģisko shēmu kur, kādā veidā un kādā secībā veikt pārvadātāja funkcijās un pienākumos

ietilpstošos uzdevumus. Likumdevējs, uzliekot pārvadātājam noteiktos pienākumus gan Latvijas, gan starptautiskā līmenī, ir vērtējis to realizācijas iespējas normatīvā akta izstrādes un pieņemšanas procesā. Likumdošanas procesā tiek apskatīta konkrētā normatīvā akta ietekme. Tādējādi likumdošanas procesā tiek izvērtēti apstākļi un tiesību normas izdošanas nepieciešamība. Arī Saeimas komisijās apspriež attiecīgās nozares likumprojektus pirms izskatīšanas plenārsēdē. Atbildētājas kompetencē neietilpst vērtēt konkrēta normatīvā akta izpildes iespējas un tā pieņemšanas nepieciešamību un ietekmi. Atbildētāja nenoliedz, ka tiesību aktos noteikto pienākumu pārvadātājs var realizēt ar starpnieka palīdzību. Juridiska persona jebkuras darbības realizē ar fizisku personu resursiem uz līguma vai cita deleģējuma pamata. Galvenokārt tas tiek veikts, nodibinot darba tiesiskās attiecības, noslēdzot darba līgumu. Konkrētajā gadījumā pienākuma izpildi pārvadātājs uz līguma pamata deleģējis sadarbības lidostai, kuras darbinieki veic darbības pārvadātāja vārda. Nodibināto saistību veids (darba līgums, sadarbības līgums, pilnvarojums) nemaina faktu, ka likumdevējs par konkrētā pienākuma izdarīšanu ir paredzējis administratīvo atbildību tieši pārvadātājam. Pārvadātāja norāde uz pienākuma realizēšanai izvēlēto mehānismu nemaina faktu, ka ir izdarīts administratīvais pārkāpums un pārvadātājam ir piemērojams administratīvais sods.

[8.4] Pārvadātājs slēdz līgumus ar ārvalstu lidostām ar dažādiem nosacījumiem. Pārvadātājs var līgumu papildināt un paredzēt citādus nosacījumus, piemēram, par ārvalstu lidostu atbildību gadījumos, kad ārvalstu lidostu darbinieku kļūdas dēļ pārvadātājs tika administratīvi sodīts par personu atvešanu bez ieceļošanai Latvijā nepieciešamiem dokumentiem. Taču noslēgtā līguma saturam nav nozīmes attiecībā uz administratīvo atbildību, kas jebkurā gadījumā iestājas pašam pārvadātājam. Neatkarīgi no noslēgto līgumu satura, pārvadātāja pienākuma nepildīšana ir konstatēta gan tādos gadījumos, kad personas ir atvestas no lidostām, kuras nav atbildīgas par pienākuma nepildīšanu, gan arī no tādām, ar kurām noslēgtie līgumi paredz sadarbības lidostas atbildību par pienākuma nepildīšanu. Tātad neatkarīgi no tā, ar kādiem nosacījumiem ir slēgti līgumi, tiek konstatēta pārvadātāja pienākuma nepildīšana. Līdz ar to nav saprotama pieteicējas atsauce uz faktu, ka pārvadātājam nav iespējas izvēlēties līguma saturu, slēdzot sadarbības līgumus.

[8.5] Pieteicēja nepamatoti atsaucas uz Administratīvās rajona tiesas 2010.gada 22.decembra spriedumu lietā Nr.A42510109, jo gan minētajā lietā, gan trijās citās lietās, uz kurām pārvadātājs atsaucies, pastāvēja citi faktiskie un tiesiskie apstākļi. Visos četros gadījumos atvestās personas ir ielaistas Latvijā. Izskatāmajā gadījumā persona neieceļoja Latvijā, bet tika nogādāta atpakaļ uz izceļošanas valsti.

[9] Tiesas sēdē pieteicējas pārstāvis neatzina apelācijas sūdzību un lūdza pieteikumu apmierināt. Atbildētājas pārstāve uzturēja apelācijas sūdzību un lūdza pieteikumu noraidīt.

Motīvu daļa

[10] Pārbaudījusi lietas materiālus un noklausījusies administratīvā procesa dalībnieku paskaidrojumus, Administratīvā apgabaltiesa atzīst, ka Valsts robežsardzes apelācijas sūdzība ir daļēji pamatota, Lēmums ir atceļams, lietvedība administratīvā pārkāpuma lieta izbeidzama, izsakot pieteicējai mutvārdu aizrādījumu.

[11] LAPK 114.^{2}pants, par kura pārkāpšanu pieteicēja sodīta, paredz administratīvo atbildību par tādu valstu pilsoņu pārvadāšanu, kuras nav Eiropas Savienības vai Eiropas Ekonomikas zonas dalībvalstis, no šīm valstīm uz Latvijas Republiku, ja minētajām personām nav Latvijas Republikas valsts robežas šķērsošanai nepieciešamo ceļošanas dokumentu un ja to veicis pārvadātājs ar jūras, gaisa vai sauszemes transportu.

Lietā nepastāv strīds par to, ka pieteicēja 2008.gada 30.jūlijā plkst.23.30 ar reisu BT-423 Maskava – Rīga atveda Indijas pilsoni *A.Y.*, kurš mēģināja šķērsot Latvijas robežu lidostas „Rīga" robežkontroles punktā un robežpārbaudes laikā uzrādīja Indijas pilsoņa pasi Nr.*/pases numurs/* (derīga no 2008.gada 4.jūnija līdz 2018.gada 3.jūnijam) bez derīgas vīzas ieceļošanai Latvijā. Papildus *A.Y.* uzrādīja Indijas pilsoņa pasi Nr.*/pases numurs/* ar Šengenas vīzu Nr.D33943116 ar derīguma termiņu no 2007.gada 10.oktobra līdz 2008.gada 9.decembrim.

Lietā ir strīds par to, vai šie dokumenti bija pietiekami, lai minētajai personai atļautu šķērsot Latvijas valsts robežu.

[12] Pieteicējas pārstāvis tiesas sēdē apšaubīja atbildētāja konstatēto faktu, ka pase, kurā atradās derīgā vīza, bija anulēta. No lietai pievienotās pases kopijas (lietas 22.lapa) apgabaltiesa secina, ka atbildētājs pamatoti konstatēja, ka šī pase bija anulēta, jo pases pirmajā lapā, kurā ir personas dati un fotogrāfija, Ir Indijas kompetentās iestādes zīmogs „cancelled". Minētais apgabaltiesas vērtējumā bija pietiekams pamats atzīt, ka šī pase bija anulēta.

[13] Latvijai kā Šengenas līguma dalībvalstij ir saistoša Šengenas konvencija un Eiropas Savienības tiesību akti par personu pārvietošanos pāri robežām (tostarp Šengenas Robežu kodekss) un tiesību akti attiecībā uz imigrāciju.

Šengenas konvencijas 26.panta 1.punkts noteic, ka dalībvalstis apņemas savos likumos ieviest šādus noteikumus: a) ja ārvalstniekam atsaka ieceļošanu kādas līgumslēdzējas puses (ES vai EES dalībvalsts) teritorijā, pārvadātājam, kas to pa gaisa, jūras vai sauszemes ceļu ir nogādājis līdz ārējai robežai, par to tūlīt jāuzņemas atbildība. Pēc to iestāžu pieprasījuma, kas veic robežas uzraudzību, pārvadātājam ārvalstnieks ir jānogādā trešā valstī, no kurienes tas atvests, trešā valstī, kas izdevusi ceļojuma dokumentu, ar kuru tas ceļojis, vai jebkurā citā trešā valstī, kurā tā ielaišana ir garantēta; b) pārvadātājam ir jāveic visi vajadzīgie pasākumi, lai nodrošinātu, ka pa gaisa vai jūras ceļu vestam ārvalstniekam ir ceļojuma dokumenti, kas vajadzīgi, lai ieceļotu līgumslēdzēju

pušu teritorijā. Šā panta 26.panta 2.punkts noteic, ka līgumslēdzējas puses, ievērojot konstitucionālās tiesības, apņemas ieviest sankcijas pret pārvadātājiem, kas pa gaisa vai jūras ceļu no trešās valsts to teritorijā nogādā ārvalstniekus, kuriem nav vajadzīgo ceļojuma dokumentu.

Šengenas Robežu kodeksa 1.panta otrā daļa noteic, ka šajā regulā ir ietverti noteikumi par to personu robežkontroli, kuras šķērso Eiropas Savienības dalībvalstu ārējās robežas.

Imigrācijas likuma 21.panta pirmā daļa, ar kuru pamatots Lēmums, noteic, ka pārvadātājs pārliecinās par to, ka ārzemniekam, kuru tas pārvadā, ir ieceļošanai Latvijā nepieciešamie dokumenti. Minētā panta otrā un trešā daļa nosaka, ka pēc Valsts robežsardzes amatpersonas pieprasījuma pārvadātājs, kas ārzemnieku nogādājis līdz Latvijas valsts robežai vai Latvijā, nogādā ārzemnieku atpakaļ valstī, no kuras viņš atvests, vai valstī, kas izsniegusi ceļošanas dokumentu, vai jebkurā citā valstī, kurā ārzemnieka ieceļošana ir garantēta, ja: 1) pieņemts lēmums par atteikumu ārzemniekam ieceļot Latvijā; 2) nākamais pārvadātājs, kuram jānogādā galamērķa valstī vai nākamajā valstī ārzemnieks, kas šķērso Latvijas teritoriju tranzītā, atsakās to darīt; 3) ārzemniekam, kas šķērso Latvijas teritoriju tranzītā, galamērķa valsts vai nākamā valsts atsaka ieceļošanu un nosūta viņu atpakaļ uz Latviju. Izdevumus, kas saistīti ar ārzemnieka aizturēšanu, turēšanu apsardzībā un izraidīšanu, sedz pārvadātājs (..).

No minētajām tiesību normām izriet, ka pieteicējai kā pārvadātājam ir pienākums pārliecināties par to, vai personai, kuru tā pārvadā, ir Latvijas valsts robežas šķērsošanai nepieciešamie ieceļošanas dokumenti. Ja pieteicēja no trešajām valstīm uz Latviju nogādā personas bez ieceļošanai nepieciešamiem dokumentiem, tai kā pārvadātājam ir paredzēta atbildība par šādu darbību pieļaušanu.

[14] Trešo valstu valstspiederīgo ieceļošanas nosacījumus reglamentē Šengenas Robežu kodeksa 5.pants. Saskaņā ar 5.panta 1.punktu attiecībā uz uzturēšanos, kas nav ilgāka par trim mēnešiem sešu mēnešu laikā, uz trešo valstu valstspiederīgajiem attiecas šādi ieceļošanas noteikumi: a) viņiem ir derīgs ceļošanas dokuments vai dokumenti, kas dod tiesības šķērsot robežu; b) viņiem ir derīga vīza, ja tā vajadzīga saskaņā ar Regulu Nr.539/2001, izņemot gadījumus, ja viņiem ir derīga uzturēšanās atļauja; c) viņi pamato iecerētās uzturēšanās mērķi un apstākļus, viņiem ir pietiekami iztikas līdzekļi gan iecerētās uzturēšanās laikam, gan lai atgrieztos izcelsmes valsti vai tranzītā dotos uz trešo valsti, kurā viņus noteikti uzņems; vai arī viņiem ir iespēja likumīgi iegūt iztikas līdzekļus; d) viņi nav personas, par ko SIS izdots brīdinājums, lai atteiktu ieceļošanu; e) viņus neuzskata par apdraudējumu kādas dalībvalsts politikai, iekšējai drošībai, sabiedrības veselībai vai starptautiskām attiecībām, un, jo īpaši, valstu datu bāzēs par viņiem nav izdots brīdinājums, lai minēto iemeslu dēļ atteiktu ieceļošanu.

Padomes 2001.gada 15.marta Regulas (EK) Nr.539/2001, ar ko izveido to trešo valstu sarakstu, kuru pilsoņiem, šķērsojot dalībvalstu ārējās robežas, ir

jābūt vīzām, kā arī to trešo valstu sarakstu, uz kuru pilsoņiem šī prasība neattiecas (turpmāk – Regula Nr.539/2001) 1.panta 1.punkts noteic, ka šīs regulas I pielikuma sarakstā minēto trešo valstu pilsoņiem, šķērsojot dalībvalstu ārējās robežas, ir jābūt vīzai. Tādējādi Indijas pilsoņi ir pakļauti ES dalībvalstu vīzu režīma prasībām.

[15] Padomes 1995.gada 29.maija Regulas (EK) Nr.1683/95, ar ko nosaka vienotu vīzu formu (turpmāk – Regula Nr.1683/95), 1.pants noteic, ka vīzas, ko dalībvalstis piešķir saskaņā ar minētās regulas 5.pantu, izgatavo vienotā formā (kā uzlīmi) un tās atbilst šās regulas pielikumā norādītajiem parametriem. Regulas 5.pants noteic, ka vīza ir dalībvalsts izsniegta atļauja vai pieņemts lēmums, kas vajadzīgs ieceļošanai tās teritorijā, lai: uzturētos šajā dalībvalstī vai vairākās dalībvalstīs kopumā ne ilgāk kā trīs mēnešus vai brauktu cauri šīs dalībvalsts vai vairāku dalībvalstu teritorijai vai atrastos to lidostas tranzītzonā.

Arī atbilstoši Regulas Nr.539/2001 2.panta nosacījumiem vīza ir kādas dalībvalsts izdota atļauja vai kādas dalībvalsts pieņemts lēmums, kas prasīts, lai kopā ilgākais trīs mēnešus, kā paredzēts, ieceļotu minētajā dalībvalstī vai vairākās dalībvalstīs; vai sakarā ar tranzītu, šķērsojot minēto dalībvalsti vai vairākas dalībvalstis, izņemot tranzītu lidostās.

Šengenas konvencijas 13.pants paredz, ka vīzu nedrīkst izsniegt, ja ceļošanas dokumenta derīguma termiņš ir beidzies, kā arī ceļošanas dokumenta derīguma termiņam jābūt garākam par vīzas derīguma termiņu, ņemot vērā laiku, kad iespējama vīzas izmantošana. Šim termiņam ir jābūt pietiekamam, lai ārvalstnieks varētu atgriezties valstī, no kuras viņš ieradies, vai arī ieceļot trešā valstī.

Kopīgās konsulārās instrukcijas I nodaļas 1.punkts nosaka, ka Kopīgā konsulārā instrukcijā minētie kopēji noteikumi, kas ir balstīti uz Šengenas konvencijas 3.nodaļu (1. un 2.iedaļu) attiecas uz visu Šengenas līguma dalībvalstu teritorijā derīgu vīzu vizītei, kas nepārsniedz trīs mēnešus, tostarp tranzīta vīzu, pieteikumu izskatīšanu.

Atbilstoši Kopīgās konsulārās instrukcijas IV nodaļas „Vīzu ielīmju aizpildīšana” 5.3.apakšpunkta nosacījumiem ielīmi aizpilda pirms ielīmēšanas pasē. Zīmogu un parakstu liek uz ielīmes, tiklīdz tā ir ielīmēta pasē vai ceļošanas dokumentā. Tiklīdz vīzas ielīme ir pareizi aizpildīta, to ielīmē pases pirmajā lappusē, kurā nav ierakstu vai zīmogu – izņemot vīzas pieteikuma identifikācijas spiedogu. Nepieņem pases, kurās nav brīvas vietas, kur ielīmēt ielīmi, pases, kurām beidzies derīguma termiņš, un pases, kas neļauj izbraukt no teritorijas, pirms nav beidzies vīzas derīguma termiņš, vai neļauj ārvalstniekam atgriezties izcelsmes valstī vai ieceļot trešā valstī.

Arī Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr.810/2009 (2009.gada 13.jūlijs), ar ko izveido Kopienas Vīzu kodeksu (Vīzu kodekss), kas ir pieņemts pēc šajā lietā minētā notikuma, 2.panta 6., 7. un 8.punkts noteic, ka vīzas uzlīme ir vienotas formas vīza, kā definēts Padomes Regulā (EK) Nr.1683/95 (1995.gada 29.maijs), ar ko nosaka vienotu vīzu formu; savukārt atzīts ceļošanas dokuments ir ceļošanas dokuments, kuru viena vai vairākas

dalībvalstis atzīst vīzas ielīmēšanai; bet atsevišķa lapa vīzas ielīmēšanai ir vienotas formas veidlapa vīzas uzlīmēšanai, ko dalībvalstis izsniedz personām, kurām ir tādi ceļošanas dokumenti, ko neatzīst dalībvalsts, kura izdod minēto veidlapu, kā definēts Regulā (EK) Nr.333/2002 (2002.gada 18.februāris) par vienotas formas veidlapām vīzu uzlīmēšanai, ko dalībvalstis izdevušas personām, kurām ir ceļošanas dokumenti, ko neatzīst dalībvalsts, kura izsniedz šo veidlapu. Saskaņā ar Vīzu kodeksa 10.panta 3.„b" punktu, iesniedzot pieteikumu vīzas saņemšanai, pieteikuma iesniedzējs iesniedz ceļošanas dokumentu saskaņā ar 12.pantu; savukārt 12.panta „a" un „b" punkts paredz, ka pieteikuma iesniedzēji uzrāda derīgu ceļošanas dokumentu, kas atbilst šādiem kritērijiem: tā derīguma termiņš pārsniedz vismaz trīs mēnešus pēc dienas, kad plānots izceļot no dalībvalstu teritorijas, vai – vairāku apmeklējumu gadījumā – pēc pēdējās dienas, kad plānots izceļot no dalībvalstu teritorijas. Tomēr pamatotos ārkārtas gadījumos no tādas prasības var atteikties; tajā ir vismaz divas brīvas lappuses. Tāpat Vīzu kodeksa 29.panta (Vīzas uzlīmes ielīmēšana) 1. un 2.punkts noteic, ka drukātu vīzas uzlīmi ar informāciju, kas noteikta 27.pantā un VII pielikumā, ielīmē ceļošanas dokumentā saskaņā ar VIII pielikuma noteikumiem; ja dalībvalsts, kas izsniedz vīzu, neatzīst pieteikuma iesniedzēja ceļošanas dokumentu, izmanto atsevišķu lapu vīzas uzlīmēšanai.

[16] Šengenas Robežu kodeksa 7.pants reglamentē personu robežpārbaudes, ko veic robežsargi pie ārējām robežām, nosacījumus. Atbilstoši 7.panta 3.punktam trešo valstu valstspiederīgos ieceļojot pārbauda pilnībā. Saskaņā ar 7.panta 3.punkta a) apakšpunktu pilna pārbaude ieceļojot ir pārliecināšanās par to, vai ir ievēroti 5.panta 1.punktā paredzētie ieceļošanas nosacījumi un – attiecīgos gadījumos – to dokumentu pārbaude, kuri dod tiesības uzturēties valstī un veikt profesionālas darbības. Pie pilnas pārbaudes pieder rūpīga šādu aspektu pārbaude: pārliecināšanās par to, vai trešās valsts valstspiederīgajam ir dokuments, kurš ir izmantojams robežas šķērsošanai un kura derīguma termiņš nav beidzies, un – attiecīgā gadījumā – ka dokumentā ir vajadzīgā vīza vai uzturēšanās atļauja (7.panta 3.punkta a) „i" apakšpunkts).

Šengenas Robežu kodeksa 10.pants noteic spiedogu iespiešanas kārtību trešo valstu valstspiederīgo ceļošanas dokumentos. Saskaņā ar šā panta 1.punktu trešo valstu valstspiederīgo ceļošanas dokumentos ieceļojot un izceļojot sistemātiski iespiež spiedogus. Spiedogus par ieceļošanu vai izceļošanu iespiež šādos dokumentos: a) dokumentos ar derīgu vīzu, kas trešās valsts valstspiederīgajam dod tiesības šķērsot robežu; b) tādu trešo valstu valstspiederīgo dokumentos, kuriem dalībvalsts vīza ir izsniegta pie robežas, dodot tiesības šķērsot robežu; c) dokumentos, kas dod tiesības šķērsot robežu trešo valstu valstspiederīgajiem, uz kuriem neattiecas prasība pēc vīzas.

To, ka derīgajai vīzai ir jābūt derīgajā ceļošanas dokumentā, apstiprina arī Šengenas Robežu kodeksa IV pielikums, kurā saskaņā ar šā kodeksa 10.panta 4.punktu ir noteikti praktiski pasākumi spiedogu iespiešanai. IV pielikuma 1. un 3.punkts noteic, ka saskaņā ar 10.pantu trešo valstu valstspiederīgo ceļošanas dokumentos sistemātiski iespiež spiedogus, viņiem ieceļojot un izceļojot. Ja

ieceļo un izceļo trešo valstu valstspiederīgie, kam ir vajadzīga vīza, spiedogu pēc iespējas iespiež tā, lai tas nosegtu vīzas malu, neietekmējot vīzas datu salasāmību vai drošības elementus vīzas ielīmē. Ja ir jāiespiež vairāki spiedogi (piemēram, daudzkārtējai vīzai), tos iespiež lapā, kas atrodas pretī lapai, kur ir vīza. Ja šo lapu nevar izmantot, spiedogu iespiež nākamajā lapā. Mašīnlasāmajā daļā spiedogus nespiež.

[17] Apgabaltiesa secina, ka no iepriekš citētajām tiesību normām kopumā izriet, ka derīgai vīzai ir jāatrodas derīgā ceļošanas dokumentā, kas ir izmantojams robežas šķērsošanai gadījumā, ja trešās valsts personai vīza ir vajadzīga saskaņā ar Regulu Nr.539/2001.

[18] Saskaņā ar Imigrācijas likuma 1.panta 2.punktu ceļošanas dokuments ir personu apliecinošs dokuments, kas saskaņā ar Latvijai saistošiem starptautiskajiem līgumiem, šo likumu un citiem normatīvajiem aktiem tā turētājam dod tiesības šķērsot Latvijas valsts robežu.

Atbilstoši Imigrācijas likuma 1.panta 11.punktam vīza ir noteikta parauga ielīme ceļošanas dokumentā. Tā apliecina, ka persona ir pieprasījusi atļauju ieceļot un uzturēties Latvijas Republikā vai jebkurā Šengenas līguma dalībvalstī, vai vairākās Šengenas līguma dalībvalstīs, vai šķērsot to teritoriju tranzītā, un ka vīzu izsniegusī institūcija atbilstoši savai kompetencei nesaskata šķēršļus tam, ka persona vīzā norādītajā laikposmā tik reizes, cik vīzā norādīts, ieceļo un uzturas Latvijas Republikā vai jebkurā Šengenas līguma dalībvalstī, vai vairākās Šengenas līguma dalībvalstīs. Vīza pati par sevi nedod tiesības ieceļot Latvijas Republikā vai kādā no Šengenas līguma dalībvalstīm.

Likuma 13.panta ceturtā daļa noteic, ka vīzu izsniegšanas, reģistrēšanas, anulēšanas un atcelšanas kārtību, kā arī vīzu derīguma termiņu nosaka Ministru kabinets.

Vīzu noteikumu 4.punkts noteic, ka vīzas ielīmi pirms ielīmēšanas ceļošanas dokumentā aizpilda elektroniski, izmantojot vīzu informācijas sistēmā ievadīto informāciju. Ja tehnisku iemeslu dēļ vīzas ielīmi aizpilda ar roku, to pēc ielīmēšanas ceļošanas dokumentā apstiprina ar zīmogu un parakstu. Šo noteikumu 6.punkts noteic, ka individuālā vīza ir visu kategoriju vienreizēja, divreizēja un daudzkārtēja vīza, un to izsniedz personas ceļošanas dokumentā. Noteikumu 11.1.punkts paredz, ka, pieprasot vīzu, ārzemnieks iesniedz derīgu ceļošanas dokumentu. Saskaņā ar noteikumu 13.punktu ceļošanas dokuments ir derīgs vīzas pieprasīšanai, ja tā derīguma termiņš vismaz par trim mēnešiem pārsniedz pieprasītās vīzas derīguma termiņu un tajā ir vismaz divas brīvas lappuses vīzu ielīmēšanai un dienesta atzīmēm par valsts robežas šķērsošanu (1.un 2.apakšpunkts).

Atbilstoši Imigrācijas likuma 4.panta pirmās daļas 1. un 2.punktam ārzemnieks ir tiesīgs ieceļot un uzturēties Latvijā, ja viņam, cita starpā, vienlaikus ir: derīgs ceļošanas dokuments (1.punkts, kura „d" un „f" apakšpunkts paredz, ka ceļošanas dokuments ir derīgs, ja tā derīguma termiņš vismaz par trim mēnešiem pārsniedz paredzēto uzturēšanās laiku Latvijā un tajā ir vieta vīzām)

un derīga vīza (2.punkts).

Tādējādi ieceļošanai Latvijā nepieciešamie dokumenti Imigrācijas likuma 21.panta izpratnē ir tie paši Latvijas valsts robežas šķērsošanai nepieciešamie ceļošanas dokumenti LAPK 114.^{2}panta izpratnē, proti, derīga pase un derīga vīza.

Līdz ar to likumdevējs pārvadātājam uzlicis pienākumu pārbaudīt personai ne tikai ceļošanai derīgus dokumentus, bet arī konkrētajā valstī ieceļošanai nepieciešamos dokumentus – pasi un vīzu. Tas nozīmē, ka nav pieļaujama tādu personu pārvadāšana, kuras vēlas ieceļot valstī bez robežas šķērsošanai nepieciešamiem dokumentiem.

[19] Izskatāmajā gadījumā pieteicēja nogādāja Latvijā personu, kurai derīgajā ceļošanas dokumentā – derīgajā pasē – nebija derīgas vīzas. Savukārt personas pase, kurā iepriekš bija ielīmēta Šengenas vīza, nezināmu iemeslu dēļ bija anulēta. Ievērojot minētos apstākļus un tiesisko regulējumu, apgabaltiesa uzskata, ka Valsts robežsardze pamatoti secināja, ka pieteicēja izdarīja LAPK 114.^{2}pantā paredzēto pārkāpumu.

[20] Pieteicēja pārstāvis tiesas sēdē norādīja, ka konkrētajā gadījumā, ņemot vērā pārkāpuma formālo raksturu un atbildētāja pieņemtos lēmumus līdzīgos gadījumos, ir iespējams aprobežoties ar mutvārdu aizrādījumu. Līdz ar to apgabaltiesai jāvērtē, vai pieteicējai iespējams piemērot mutvārdu aizrādījumu.

[21] LAPK 114.² panta norma ir veidota, izmantojot blanketo dispozīciju, proti, pārkāpuma sastāva atklāšanai nepieciešams izmantot arī citas tiesību normas.

Konkrētajā gadījumā Imigrācijas likuma 21.panta pirmā daļa noteic pārvadātāja pienākumu pārliecināties par to, ka ārzemniekam, kuru tas pārvadā, ir ieceļošanai Latvijā nepieciešamie dokumenti. Savukārt Imigrācijas likuma 4.panta normas noteic, kādi dokumenti ir nepieciešami personai (ārzemniekam), lai tā varētu ieceļot Latvijā. No minētā likuma 4.panta normas izriet, ka ieceļošanai Latvijā personai (ārzemniekam), citastarp, ir nepieciešams derīgs ceļošanas dokuments (par kura esamību konkrētajā lietā nav strīda) un vīza derīgā ceļošanas dokumentā (likuma redakcijā, kas stājās spēkā 2010.gada 1.jūlijā). Iepriekš spēkā esošās Imigrācijas likuma 4.panta normas noteica, ka ārzemniekam ieceļošanai Latvijā nepieciešams derīgs ceļošanas dokuments un derīga vīza.

Pieteicēja, norāda, ka iepriekš Imigrācijas likuma normas skaidri nenoteica, ka vīzai obligāti jābūt personas derīgajā pasē. Daudzās Eiropas valstīs tiek akceptēts, ka persona ceļo ar derīgu pasi un vīzu, kas atrodas jau nederīgā ceļošanas dokumentā.

[22] No Valsts robežsardzes lietā iesniegtajiem dokumentiem, kurus savukārt izsniegušas valstu kompetentās institūcijas robežšķēršošanas jomā, apgabaltiesa secina, ka Šengenas dalībvalstu prakse, nosakot pārvadātāju

atbildību, ir atšķirīga.

Lietuva, Beļģija, Malta un Vācija līdzīgos gadījumos kā šajā lietā ārvalstniekam neļauj ieceļot attiecīgajā dalībvalsti un pārvadātāju attiecīgi soda. Citās valstīs (piemēram, Igaunija, Ungārija, Slovākija) – ārvalstniekam ļauj ieceļot, ja viņam ir derīgs ceļošanas dokuments un derīga vīza nederīgā ceļošanas dokumentā.

Kā norādīts iepriekš, Šengenas konvencijas 26.panta 1.punkts noteic dalībvalstu pienākumu savos likumos ieviest noteikumus par pārvadātāja, kas ārvalstnieku pa gaisa, jūras vai sauszemes ceļu ir nogādājis līdz ārējai robežai, atbildību, ja ārvalstniekam atsaka ieceļošanu kādas dalībvalsts teritorijā. Savukārt konvencijas 26.panta 2.punkts noteic pienākumu ieviest sankcijas pret pārvadātājiem, kas pa gaisa vai jūras ceļu no trešās valsts to teritorijā nogādā ārvalstniekus, kuriem nav vajadzīgo ceļojuma dokumentu. Saskaņā ar Direktīvas 2001/51/EK 4.pantu dalībvalstīm jāveic attiecīgi pasākumi, lai nodrošinātu to, ka sankcijas, kas piemērojamas pārvadātājiem atbilstoši Šengenas Konvencijas 26.panta 2. un 3. punkta noteikumiem, ir preventīvas, efektīvas un samērīgas.

Apgabaltiesa no minētā regulējuma secina, ka jautājums par pārvadātāju sodīšanu attiecīgajos gadījumos ir nodots Šengenas konvencijas dalībvalstu kompetencē, ļaujot izlemt šo jautājumu saskaņā ar valsts konstitucionālajām tiesībām. Tādēļ minētā jautājuma regulējums paliek katras Šengenas konvencijas dalībvalsts kompetencē, un valsts ir tiesīga noteikt nacionālajos normatīvajos aktos atbilstošu regulējumu.

Kā Administratīvā apgabaltiesa atzinusi citās lietās, ar 2010.gada 22.aprīļa likumu „Grozījumi Imigrācijas likumā" likumdevējs ir precizējis savu gribu, skaidri nosakot prasību par derīgas vīzas esību derīgā ceļošanas dokumentā. Iepriekš šāda likumdevēja prasība bija izsecināma, veicot Imigrācijas likuma un Vīzu noteikumu normu sistēmisko un teleoloģisko interpretāciju *(sk. Administratīvās apgabaltiesas 2011.gada 7.februāra spriedumu lietās Nr.A42742008 un Nr.A42585808).*

[23] Apgabaltiesas ieskatā šajā lietā ir jāņem vērā fakts, ka uz konkrētā administratīvā pārkāpuma konstatēšanas brīdi prasība, ka vīzai obligāti jābūt derīgā ceļošanas dokumentā, nebija nepārprotami un skaidri noteikta likumā. Tādēļ pieteicējas rīcība, pārbaudot un pārliecinoties, ka pārvadājamai personai ir ceļošanai nepieciešamie dokumenti (pase un vīza) kā atsevišķi dokumenti, kaut arī ir atzīstama par pārkāpumu, tomēr šāds pārkāpums ir vērtējams kā formāls. Proti, konkrētajā gadījumā personai ir bijusi izsniegta vīza, kas apliecina, ka vīzu izsniegusī institūcija atbilstoši savai kompetencei nav saskatījusi šķēršļus tam, ka persona vīzā norādītajā laikposmā ieceļo un uzturas Latvijā. Līdz ar to vienīgas šķērslis šīs personas ieceļošanai Latvijā bija tas, ka vīza bija ielīmēta ceļošanas dokumentā, kas kļuvis nederīgs. Turklāt tiesai nav zināmi apstākļi, kuru dēļ šīs dokuments bija kļuvis nederīgs.

[24] Izvērtējot Imigrācijas likuma mērķi, proti, noteikt ārzemnieku ieceļošanas, uzturēšanās, tranzīta, izceļošanas un aizturēšanas kārtību, kā arī

kārtību, kādā ārzemniekus tur apsardzībā Latvijā un izraida no tās, lai nodrošinātu starptautiskajām tiesību normām un Latvijas valsts interesēm atbilstošas migrācijas politikas īstenošanu, Administratīvā apgabaltiesa nekonstatē, ka pieteicējas pieļautais pārkāpums konkrētajā gadījumā būtu radījis kādu esošu vai potenciālu apdraudējumu vai risku Latvijas migrācijas politikas interesēm, jo Indijas pilsonis Latvijā netika ielaists.

Kaut arī LAPK 114.²panta sastāvs konstruēts kā formāls administratīvā pārkāpuma sastāvs, proti, šīs normas sastāvs satur tikai tādas pazīmes, kas raksturo pašu prettiesisko darbību neatkarīgi no kaitīgo seku iestāšanās fakta, apgabaltiesas ieskatā, konkrētajā gadījumā iespējamās sekas ir vērtējamas un ņemamas vērā, lai varētu novērtēt izdarītā pārkāpuma raksturu, kas savukārt ir viens no nepieciešamajiem apstākļiem, kas noskaidrojams, uzliekot sodu.

[25] Ņemot vērā iepriekš konstatētos lietas apstākļus, Administratīvā apgabaltiesa atzīst, ka pieteicējas pieļautais pārkāpums ir atzīstams par formālu, proti, tādu, kas gan atbilst visām LAPK 114.²pantā paredzētā administratīvā pārkāpuma sastāva pazīmēm, taču pēc sava rakstura nav radījis būtisku apdraudējumu ar likumu aizsargātajām valsts migrācijas politikas interesēm. Līdz ar to Administratīvā apgabaltiesa atzīst, ka konkrētajā lietā ir pamats izvērtēt, vai konstatēto pārkāpumu iespējams atzīt par maznozīmīgu.

[26] Pieteicēja tiesai iesniegusi lēmumus administratīvo pārkāpumu lietās, kuros Valsts robežsardze ir konstatējusi, ka pieteicēja uz Latviju ir atvedusi personas, kurām divos gadījumos vīza bija ielīmēta anulētā pasē, bet vienā gadījumā vienreizējā vīza jau bija izmantota *(lietas 96., 117. un 97.lapa)*. Pieteicēja iesniegusi arī atbildētājas lēmumu, kurā konstatēts, ka pieteicēja uz Latviju atvedusi personu, kurai anulētā pasē bija vīza ar beigušos termiņu *(lietas 118.lapa)*. Visos šajos gadījumos Valsts robežsardze, pamatojoties uz LAPK 21.panta pirmo daļu, ir atzinusi konstatētos pārkāpumus par maznozīmīgiem, atbrīvojot pieteicēju no administratīvās atbildības un aprobežojoties ar mutvārdu aizrādījumu. Šajos lēmumos Valsts robežsardze norādījusi, ka konstatētais pārkāpums nav radījis kaitīgas sekas, jo personām pēc pārkāpuma konstatēšanas tomēr atļauts ieceļot Latvijā.

Apgabaltiesas ieskatā atbildētājas konstatētie apstākļi, ka personai atļauts ieceļot Latvijā, ir attiecināmi uz vīzas izsniegšanas faktiskajiem un tiesiskajiem apstākļiem konkrētajām fiziskajām personām, kas ir vēlējušās ieceļot Latvijā, taču šie apstākļi tieši neattiecas uz pieteicējas pieļauto pārkāpumu. No minētajiem atbildētājas lēmumiem nav konstatējams, ka šajos gadījumos būtu pastāvējuši kādi īpaši apstākļi attiecībā uz pieteicēju, kas nepastāv izskatāmajā lietā. Minētajās lietās, tāpat kā izskatāmajā lietā, pieteicējas pārkāpuma izdarīšanas brīdī ieceļojošajām personām nebija derīga ceļošanas dokumenta ar derīgu vīzu. Šajās lietās vīza tikai izsniegta tikai pēc pārkāpuma izdarīšanas, savukārt izskatāmajā lietā ieceļojošā persona Latvijā netika ielaista, tātad abos gadījumos nekādas nelabvēlīgas sekas nebija iestājušās. Arī Lēmumā atbildētāja nav norādījusi, ka šajā lietā būtu kādi atšķirīgi apstākļi, un pamatojusi, kādēļ tā

līdzīgos apstākļos piemēro atšķirīgu praksi attiecībā uz pieteicējas sodīšanu.

[27] LAPK 21.panta pirmā daļa noteic, ja izdarītais administratīvais pārkāpums ir maznozīmīgs, institūcija (amatpersona), kas pilnvarota izlemt lietu, var atbrīvot pārkāpēju no administratīvās atbildības un aprobežoties ar mutvārdu aizrādījumu.

Ņemot vērā iepriekš secināto, Administratīvā apgabaltiesa atzīst, ka izskatāmajā lietā ir iespējams atzīt pieteicējas izdarīto administratīvo pārkāpumu par maznozīmīgu. Apgabaltiesas ieskatā konkrētajā gadījumā arī apstāklis, ka par pārkāpumu ir paredzēts būtisks naudas sods, neizslēdz iespēju atzīt pārkāpumu par maznozīmīgu. To apliecina arī Valsts robežsardzes prakse līdzīgās lietās, kurās tā identiskus pārkāpumus ir atzinusi par maznozīmīgiem.

[28] Tā kā tiesa atbrīvo pieteicēju no administratīvās atbildības, aprobežojoties ar mutvārdu aizrādījumu, tad, pamatojoties uz LAPK 286.[11]panta otrās daļas 3.punktu, apgabaltiesa atceļ Lēmumu un izbeidz lietu.

Administratīvā apgabaltiesa secina, ka pirmās instances tiesas spriedums nav pamatots.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 21.panta pirmo daļu, 286.[11]panta otrās daļas 3.punktu un 286.[14]pantu, Administratīvā apgabaltiesa

nosprieda:

atcelt Valsts robežsardzes priekšnieka pienākumu izpildītāja 2008.gada 14.oktobra lēmumu Nr.190 (administratīvā pārkāpuma protokols AA Nr.021193) un izbeigt administratīvā pārkāpuma lietu, izsakot akciju sabiedrībai „Air Baltic Corporation" (reģistrācijas Nr.40003245752) mutvārdu aizrādījumu.

Spriedums nav pārsūdzams un stājas spēkā tā sastādīšanas dienā.

Tiesas sēdes priekšsēdētāja *(paraksts)* I.Amona

Tiesneši *(paraksts)* S.Liniņa

(paraksts) V.Poķis

NORAKSTS PAREIZS
Administratīvās apgabaltiesas tiesnese I.Amona
Rīgā, 2011.gada 25.martā